

The necessity of compiling a facade design guide for intermediate buildings in historical contexts, a case study of historical contexts in Mazandaran

Elaheh Yektanrostami

MSc student in Architecture, Faculty of Art and Architecture, University of Guilan, Rasht, Iran

Mojtaba Pourahmadi *

Assistant Professor, Faculty of Art and Architecture, University of Guilan, Rasht, Iran

ضرورت تدوین راهنمای طراحی نما برای بناهای میان‌افزا در بافت‌های تاریخی، نمونه موردی بافت‌های تاریخی مازندران

الهه یک‌تن رستمی

دانشجوی کارشناسی‌ارشد معماری، دانشکده معماری و هنر، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

مجتبی پوراحمدی *

استادیار، دانشکده معماری و هنر، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

*Corresponding author's email address:

pourahmadi@guilan.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۶/۰۱، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۶/۲۱

How to cite this article:

Elaheh Yektanrostami, Mojtaba Pourahmadi, The necessity of compiling a facade design guide for intermediate buildings in historical contexts, a case study of historical contexts in Mazandaran, *Journal of Engineering and Construction Management (JECM)* 2021; 6(3):31-35.

ارجاع به مقاله:

الهه یک‌تن رستمی، مجتبی پوراحمدی، ضرورت تدوین راهنمای طراحی نما برای بناهای میان‌افزا در بافت‌های تاریخی، نمونه موردی بافت‌های تاریخی مازندران، *مهندسی و مدیریت ساخت*، ۱۴۰۰، ۶(۳): ۳۵-۳۱.

Abstract

Urban facades in historical contexts are a manifestation of native and traditional architecture of each region. Therefore, they are very important from the point of view of experts and ordinary citizens. In many cities of Iran, including the cities with historical Qajar architecture in Mazandaran, these historical contexts have been neglected due to the lack of specific criteria for that historical context, which has caused new intermediate constructions in historical contexts without any plan or connection reasonable with the architecture of the background and ultimately damage these textures visually. By examining the design guides in the historical context of the cities of Mazandaran province, which was carried out from the archives of Mazandaran Cultural Heritage Organization, it was observed that these guides were very brief and brief and could not have a favorable effect on new constructions in historical contexts. Therefore, the necessity of compiling a reference under the title of facade design guide for the historical contexts of Mazandaran cities is strongly felt. In the upcoming research, he first defined the design guides, then the pathology of the historical textures of Mazandaran was done as a case example, and finally, the need to conduct studies on the patterns and rules that shape the appearance of the native buildings of these textures and identify and formulate these rules in the form of design guides of the facade is emphasized.

Keywords

Design guide, facade, historical textures, Mazandaran, Qajar architecture

چکیده

نماهای شهری در بافت‌های تاریخی جلوه‌ای از معماری بومی و سنتی هر منطقه می‌باشند. بنابراین از نظر متخصصان و شهروندان عادی دارای اهمیت زیادی هستند. در بسیاری از شهرهای ایران از جمله شهرهای دارای معماری تاریخی قاجاری در مازندران، این بافت‌های تاریخی به دلیل عدم وجود ضوابط مختص آن بافت تاریخی، مورد بی توجهی قرار گرفته‌اند که این امر موجب شده است ساخت‌وسازهای جدید میان‌افزا در بافت‌های تاریخی بدون هیچ برنامه و ارتباط معقول با معماری زمینه انجام گیرند و در نهایت از لحاظ بصری به این بافت‌ها آسیب وارد کنند. با بررسی راهنمای طراحی در بافت تاریخی شهرهای استان مازندران که از آرشیو سازمان میراث فرهنگی مازندران انجام گرفته است، مشاهده شد که این راهنماها بسیار خلاصه و کوتاه بیان شده‌اند و نتوانستند تاثیر مطلوبی بر ساخت و سازهای جدید در بافت‌های تاریخی داشته باشند. لذا ضرورت تدوین مرجعی تحت عنوان راهنمای طراحی نما برای بافت‌های تاریخی شهرهای مازندران قویاً احساس می‌شود. در پژوهش پیش رو ابتدا به تعریف راهنمای طراحی پرداخته، سپس آسیب‌شناسی بافت‌های تاریخی مازندران به عنوان نمونه موردی انجام گرفته، در نهایت بر لزوم انجام مطالعات درباره الگوها و قواعد شکل دهنده به نمای ساختمان‌های بومی این بافت‌ها و شناسایی و تدوین این قواعد در قالب راهنمای طراحی نما تاکید شده است.

کلمات کلیدی

راهنمای طراحی، نما، بافت‌های تاریخی، مازندران، معماری قاجاری

تاریخی هستند. عضو و عرصه‌ای از شهر که در زمان نه چندان دور به حیات خود ادامه می‌دادند و پذیرای رفت‌وآمدها و بخشی از فعالیت‌های مادی و معنوی مردمان آن روزگار بودند. متأسفانه در شرایط کنونی که چهره شهرها با شتابی سرسام آور و بدون اندیشه با خیابان‌ها و دیگر مظاهر فناورانه زندگی مدرن تغییر می‌یابد، بافت‌های

۱- مقدمه

امروزه در دنیا نگاه به بافت‌های تاریخی به گونه‌ای است که این بافت‌ها را به عنوان سرمایه‌های عمومی شهرها می‌دانند. این بافت‌ها، واقعیت انکارناپذیر شهرهایی به شمار می‌روند که واجد پیشینه

6 (3) , 2021

دوره ۶، شماره ۳

پاییز ۱۴۰۰

فصلنامه پژوهشی

ضرورت تدوین راهنمای طراحی نما برای بناهای میان‌افزا در بافت‌های تاریخی، نمونه موردی بافت‌های تاریخی مازندران

سنتی بیش از پیش مورد تهدید واقع می‌شوند. از جمله نتایج این تهدیدها در شهرهای ایران بحران هویت فضای معماری و شهری است [۱].

افزودن ساختارهای معاصر در یک محیط تاریخی موضوع جدیدی نیست، ولی پیشنهاد آن به عنوان روشی برای توسعه‌ی کارآمد شهری، در قرن ۲۰م. مطرح و در آن بر الزام استفاده‌ی حداکثری از امکانات موجود داخل بافت شهری تاکید شد. این نوع طراحی حساسیت بیشتری می‌طلبد [۲]. در کشورهای توسعه یافته، ضوابط و مقررات ساخت و ساز در مناطق دارای ارزش تاریخی، مختص و منحصر به منطقه و نظارت بر اعمال آن سخت‌گیرانه است [۳]. اما متأسفانه در بسیاری از شهرهای کشور ساخت‌وسازهای جدید در بافت‌های تاریخی با بی‌توجهی به این میراث با ارزش انجام می‌گیرد که باعث ناهماهنگی میان ساخت و سازهای جدید با بناهای ارزشمند تاریخی شده است. در این میان یکی از اصلی‌ترین دلایل این ناهماهنگی بصری، ناهماهنگی و تضاد میان نماهای ساختمان‌های میان‌افزای جدید و نماهای موجود از بناهای ارزشمند تاریخی می‌باشد.

در این میان در استان مازندران شهرهایی مانند بهشهر، آمل، ساری و بابل از جمله شهرهایی هستند که بافت‌های تاریخی آنها به دلیل فقدان راهنماهای طراحی نما به شدت دچار آسیب شده‌اند. در این بافت‌ها مشاهده می‌شود که در طراحی به بناها به صورت انفرادی توجه شده است و به طراحی نمای ساختمان‌های میان‌افزا وقتی در بافت‌های تاریخی در کنار سایر بناهای تاریخی قرار می‌گیرند بی‌توجهی شده که این خود باعث بی‌نظمی و ناهماهنگی‌های بصری در کل بافت‌های تاریخی و در نهایت آسیب‌های بصری و ناهماهنگی در این بافت‌ها شده است. مقاله حاضر به دنبال پاسخ به این پرسش است که راهنماهای طراحی برای بافت‌های تاریخی مازندران چه ضرورتی دارند. در ادامه به تعریف راهنماهای طراحی و آسیب‌شناسی بافت‌های تاریخی فاقد راهنماهای طراحی در مازندران می‌پردازیم و روشی را جهت تدوین راهنماهای طراحی برای بافت‌های تاریخی براساس زمینه‌ای که در آن قرار می‌گیرند، معرفی می‌کنیم.

۲- مرور ادبیات موضوع

در این بخش در ابتدا به تعریف راهنماهای طراحی می‌پردازیم، سپس انواع راهنماهای طراحی و محورهای آن معرفی می‌شوند.

۲-۱- تعریف راهنماهای طراحی

راهنماهای طراحی شهری، اسنادی هستند که با استفاده مستقیم از عوامل مطلوب زمینه در ساختار خود، به شکل‌های مختلفی از جمله متون، تصاویر، اسکیس، کروکی و نقشه ارائه می‌شوند و در تلاش جهت ارتقاء کیفیت‌های مطلوب عناصر شهری می‌باشند. راهنماهای طراحی شهری از جمله مهم‌ترین ابزار در اختیار طراحان شهری، جهت انعکاس و ظهور تدابیر و تمهیدات کیفیت‌بخش در شهرها بوده و میان آنچه که ساخته می‌شود و آنچه که باید ساخته شود، ارتباط برقرار می‌کند. چنین اسنادی قادر خواهند بود تا همچون بیانیه‌های عمومی، هدف، محورهای اصلی طراحی و نحوه تحقق هدف(ارائه ایده‌های طراحی) را بیان نمایند [۴].

راهنماهای طراحی بایدها و نبایدها و توصیه‌هایی را در قالب ایده‌های طراحی در اختیار طراحان قرار می‌دهد. راهنماها این امکان را برای ناظران و کنترل‌کنندگان و طراحان طرح‌های شهری فراهم می‌کنند تا از طریق بکارگیری آنها کیفیت ترجیحی طراح برای یک مکان را برای آن در نظر بگیرند و به آن منتقل کنند. همچنین این راهنماها می‌توانند به عنوان مرجعی برای ناظران و کنترل‌کنندگان ساخت‌وسازهای شهری جهت نظارت بر ساخت‌وسازها مورد استفاده قرار گیرند. در عین حال این راهنماها می‌توانند منجر به طرح‌های خلاقانه و متناسب با زمینه و بستری که در آن قرار می‌گیرند، شوند. ماهیت اصلی راهنماهای طراحی در طی قرن‌ها تغییر چندانی پیدا نکرده است. برای مثال سابقه راهنماهای طراحی نما که ماهیت بازشوهای یک بنای جدید را مشخص می‌کند حداقل به قرن چهاردهم ایتالیا برمی‌گردد. چیزی که تغییر پیدا کرده و بدون تردید در آینده نیز همچنان تغییر پیدا خواهد کرد، برداشت‌هایی است که از سازوکارها در طرح مورد استفاده قرار داده می‌شود. موفق‌ترین راهنماها آنهایی هستند که از حمایت کلیه مقامات رسمی شورا، مدیران شهری و اعضاء کمیته‌ی برنامه‌ریزی برخوردارند و به روشنی سازندگان، معماران و دیگر کاربران محلی آنها را درک می‌کنند [۵].

۲-۲- انواع راهنماهای طراحی شهری

برای تحقق اهداف طراحی شهری می‌توان از سه نوع راهنمای طراحی استفاده نمود. تجویزی، عملکردی و توصیه‌ای. راهنماهای تجویزی عبارت است از الگویی که یک مجموعه‌ی ساختمانی، ساختمان و یا اجزای یک ساختمان باید پیدا کند. راهنماهای عملکردی نحوه‌ی عملکرد یک یا مجموعه‌ای از ساختمان‌ها را مشخص می‌کند. دسته‌ی سوم راهنماها، راهنماهای توصیه‌ای است. این دسته از راهنماها، ماهیت خویش جنبه‌ی پیشنهادی دارند، در حالی که راهنماهای تجویزی و عملکردی چنانچه تبدیل به قانون شده و مقاصد موردنظر از لحاظ قانون اساسی قابل قبول باشد، اجباری و لازم‌الاجرا خواهند بود. راهنماهای طراحی توصیه‌ای از نظر قانونی الزامی را بوجود نمی‌آورند [۵].

۲-۳- محورهای طبقه‌بندی راهنماهای طراحی شهری

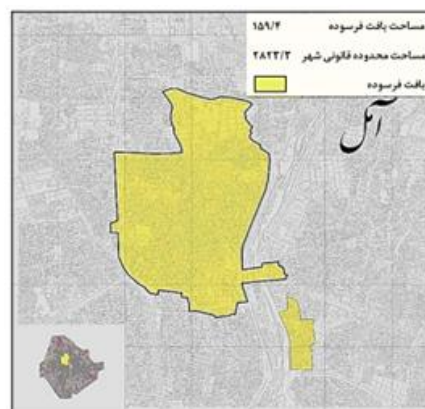
راهنماهای طراحی به طیف وسیعی از موضوعات با طراحی و کنترل توسعه می‌پردازد که عبارتند از: راهنماهای طراحی معماری ساختمان‌ها، راهنماهای طراحی منظر و محوطه آرای، راهنماهای طراحی/توسعه محله، ناحیه و شهر.

آنچه در این مقاله مدنظر قرار دارد راهنماهای طراحی معماری ساختمان‌هاست که در این گروه از راهنماهای طراحی به موضوعاتی از قبیل نمای ساختمان‌ها، تابلوها، بخش‌های الحاقی به بنا، سیما و ظاهر ساختمان(جزئیات و مصالح)، مقیاس(توده‌گذاری)، شخصیت ویژه ساختمان‌ها، یکپارچگی طراحی، مفصل‌بندی ساختمان‌ها، ارتباط بین ساختمان‌ها، ارتباط بین ساختمان‌ها و پیاده‌روها، جداره‌های خالی، عقب نشینی‌ها، توسعه‌های جدید، ورودی ساختمان‌ها، سایبان‌ها و حفاظ‌ها و غیره پرداخته می‌شود. برای مثال در راهنماهای طراحی مربوط به نمای گروهی از ساختمان‌ها اهدافی

نظیر توجه به کاراکتر بناها و خوانایی از بالاترین سطح اهمیت برخوردارند [۶].

۳- بررسی آسیب‌های مربوط به ضوابط نما در بافت‌های تاریخی مازندران

شهرهای ساری، آمل، بابل و بهشهر از جمله شهرهایی در شرق و مرکز استان مازندران هستند که دارای معماری عصر قاجاری و بافت‌های تاریخی (شکل ۱) می‌باشند. تعدادی از آثار به جای مانده از دوره قاجار در این شهرها در دوره پهلوی مورد بازسازی و تغییراتی قرار گرفته‌اند و تعدادی نیز دست نخورده باقی ماندند. آثاری که در بافت‌های تاریخی این شهرها دست نخورده باقی ماندند، در اینجا مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته‌اند، چرا که از طریق این خانه‌ها می‌توان تصویر کمابیش منسجمی از بافت‌های تاریخی قاجاری این شهرها داشت.

شکل ۱ محدوده بافت تاریخی شهرهای مازندران، سمت چپ: بافت تاریخی ساری، سمت راست: بافت تاریخی آمل

در پی ساخت و سازهای جدید میان‌افزا در بافت‌های تاریخی، بین ساخت و سازهای جدید و خانه‌های تاریخی موجود در بافت‌های تاریخی ناهماهنگی‌های بصری ایجاد شده است (شکل ۲) که یکی از دلایل این ناهماهنگی‌ها و نابسامانی‌ها، عدم وجود ضوابط برای ساخت و سازهای جدید می‌باشد. ضوابط و مقررات مربوط به نمای ساختمان‌ها در بافت‌های تاریخی، تا به امروز به همان شکلی که در محلات دیگر شهر انجام گرفته است، در این بافت‌ها نیز انجام شده است، یعنی بدون توجه به خصوصیات معماری بومی و تاریخی منطقه و شناسایی ویژگی‌های آن. این امر باعث شده که ساختمان‌های

امروزی بدون رعایت هیچ ضابطه‌ای در کنار خانه‌های تاریخی قرار بگیرند و باعث ایجاد آسیب‌های بصری به بافت تاریخی شوند. (شکل ۳)

شکل ۲ ناهنجاری‌های بصری در اطراف خانه‌های تاریخی-بافت تاریخی شهر ساری

شکل ۳ خانه‌های تاریخی در مجاورت آپارتمان‌های امروزی-سمت چپ: بافت تاریخی شهر آمل، سمت راست: بافت تاریخی شهر بابل

از جمله آسیب‌های بصری که در نمای ساختمان‌های جدید میان‌افزا در بافت تاریخی می‌توان شاهد آن بود، آسیب‌های بصری ناشی از انواع ساخت و سازهای جدید است که بدون توجه به اینکه در چه زمینه‌ای قرار دارند و بدون توجه به ساختمان‌های اطرافشان طراحی و ساخته شده‌اند و هیچ‌گونه ارتباطی بین این بناها با هم در محلات تاریخی دیده نمی‌شود. در صورت ادامه یافتن این روند، به تدریج تمام ارزش‌های معماری بومی و هویت محلات بافت‌های تاریخی مازندران از بین می‌روند. آسیب‌شناسی وضع موجود محلات تاریخی بیانگر این است که ضوابط و مقررات فعلی ساخت و سازهای میان‌افزا نتوانسته تاثیر مطلوبی بر بافت‌های تاریخی از لحاظ بصری داشته باشد و ناکارآمدی این ضوابط باعث شده خانه‌های تاریخی که به صورت تک بناها در بافت‌های تاریخی مشاهده می‌شوند، از اطراف توسط ساخت و سازهای امروزی دارای نماهای ناهماهنگ با قسمت‌های مختلف بافت تاریخی، محاصره شوند (شکل ۴) و در نتیجه آنچه در منظر شهری مشاهده می‌شود، نماهای ناهماهنگ بافت‌های تاریخی است. به نظر می‌رسد با داشتن یک برنامه‌ی دقیق و کنترل و نظارت بر اجرای آن می‌توان این بافت‌های تاریخی را از آسیب‌های احتمالی حفظ کرد. ارائه‌ی ضوابطی برای بافت تاریخی در قالب راهنماهای طراحی، به ویژه راهنماهای مربوط به نماهای خانه‌های شهری موجود در بافت تاریخی، می‌تواند یکی از جنبه‌های حفاظتی مربوط به این بافت‌های تاریخی باشد.

به نظر می‌رسد برای ارائه چنین ضوابطی برای یک بافت تاریخی بطور اختصاصی، شناخت آن بافت تاریخی و ویژگی‌ها و الگوهای معماری آن ضروری می‌باشد. مطالعات گونه‌ریخت‌شناسی و بررسی الگوهای معماری بومی بافت‌های تاریخی شهرهای مازندران می‌تواند راهی برای تدوین ضوابط برای این بافت تاریخی بطور اختصاصی باشد. هدف، تدوین ضوابط و مقرراتی برای نماهای خانه‌های شهری بافت‌های تاریخی است که بتواند کیفیات بصری بافت تاریخی را ارتقا

دهد. ضوابطی که از بررسی و مطالعه خود بافت‌های تاریخی بدست آمده باشند و مختص همان بافت باشند.

شکل ۴ خانه تاریخی قریشی در میان ساخت و سازهای جدید در بافت تاریخی شهر آمل

۴- مطالعات گونه-ریخت‌شناسی به عنوان مبنایی برای تدوین راهنمای طراحی نماهای شهری

با وجود پیدایش معماری مدرن و از بین رفتن هویت در بسیاری از ساخت و سازهای جدید، شناسایی الگوها یکی از موضوعات مهم است که در راستای دستیابی به عناصر و الگوهای هویت‌ساز بومی گذشته و استفاده از آنها در معماری امروز به شکل نوین بکار می‌رود. کار اصلی در گونه‌شناسی، دسته‌بندی و طبقه‌بندی نمونه‌ها براساس معیارهای مشترک است. این معیار مشترک گاه می‌تواند عملکرد فضای معماری و گاه ویژگی‌های شکلی را شامل شود. اگرچه صرف وجود اشتراکات در پدیده‌ها و به طور اخص در طرح‌های معماری دال بر تبعیت آنها از الگویی مشخص نیست، اما طبقه‌بندی نمونه‌ها براساس گونه‌ها می‌تواند به شناسایی الگوها نیز کمک کند. به تعبیر جان لنگ نظریه‌پرداز معماری گونه‌شناسی عبارت است از دسته‌بندی نمونه‌ها (طرح‌های محیط و منظر، ساختمان‌ها و طرح‌های شهری) بر طبق مقاصد مشترک یا ساختار و فرم.

پیشینه گونه‌شناسی در معماری معاصر جهان را میتوان در سه دوره معرفی نمود. نخست در عصر روشنگری که گذر از جهان سنت به دنیای مدرن بوجود آمد و توجه به طبیعت و قوانین آن از موضوعات مورد توجه بود. سپس در عصر مدرنیسم که تداوم استفاده از نوع‌شناسی شکست خورد و فرم، محتوا و معنا در معماری از یکدیگر جدا شدند و هر چیزی را که به هر ترتیب، استناد تاریخی داشت رد می‌شد. نهایتاً عصر نوخوردگرایی که با احیا مدل‌های گونه‌شناسانه هماهنگ شد و این عقیده که از طریق گونه‌شناسی می‌توان تاریخ را بازگرداند به وجود آمد. در بافت‌های تاریخی مطالعه و بررسی و در نهایت استخراج الگوها از نماهای خانه‌ها، اطلاعاتی به ما می‌دهد که می‌تواند به عنوان مبنایی برای تدوین راهنمای طراحی مورد استفاده قرار گیرند و به عنوان مرجعی برای طراحان در طراحی بناهای میان‌افزا در بافت‌های تاریخی مورد استفاده قرار گیرند [۷].

مورفولوژی یا ریخت‌شناسی نیز از اواخر قرن نوزدهم میلادی به صورت یک دانش سازمان یافته معرفی شد. مورفولوژی یا ریخت‌شناسی شهری یکی از شاخه‌های قدیمی تحلیل ساختار فیزیکی محیط شهری و شامل بررسی نظام‌مند فرم، شکل، نقشه، ساختار و

کارکردهای بافت مصنوعی شهرها، منشا و شیوه‌های تکامل این بافت‌ها در طول زمان است. ریخت‌شناسی مطالعاتی میان‌رشته‌ای به منظور تحقیق در حوزه‌های طراحی شهری، معماری، برنامه‌ریزی، جامعه‌شناسی شهری، باستان‌شناسی و تاریخ شهر بوده است. ریخت‌شناسی بر مطالعه شهر به عنوان یک محیط کالبدی تمرکز دارد [۷].

در خصوص ضوابط مبتنی بر مطالعات گونه-ریخت‌شناسی در اروپا می‌توان به تجربه تدوین ضوابط و طرح‌های توسعه شهری برای شهرهای آنتیق سو آزا^۱ (فرانسه، ۱۹۹۳)، منسی^۲ (فرانسه، ۱۹۹۶) (شکل ۵)، اسرافورد-آن-اپون^۳ (انگلستان، ۲۰۰۰) و پورتوآ (پرتغال، ۲۰۰۶) اشاره نمود. به طور کلی، در این رویکرد تلاش می‌شود تا بر مبنای مطالعات دقیق گونه-ریخت‌شناسی، بافت‌های شهری موجود شناسایی و محدوده‌بندی شوند و ضوابط ساخت‌وساز جدید در محدوده هر بافت بر مبنای استمرار دادن به الگوهای موجود در هر بافت تدوین شوند. بر این اساس حفظ هویت و شخصیت مکانی بافت‌های شهر مورد نظر در اولویت اهداف ضوابط قرار می‌گیرد. برای مثال می‌توان به مطالعات کراف در مورد شهر آنتیق سو آزا در فرانسه (شکل ۶) اشاره نمود [۸-۹].

شکل ۵. شهر منسی در فرانسه یکی از نمونه شهرهایی است که طرح جامع ۱۹۹۶ آن بر اساس مطالعات گونه-ریخت‌شناسی تدوین شده و انواعی از گونه‌های ساختمانی و بافت‌های شهری در آن به رسمیت شناخته شده است. تصویر هوایی مربوط به سال ۲۰۱۹ است. منبع تصویر: maps.google.com

شکل ۶. در طرح جامع آنتیق-سواز (مربوط به سال ۱۹۹۳) در فرانسه بر مبنای مطالعات گونه-ریخت‌شناسی الگوهای معماری بومی شهر مورد حفاظت قرار می‌گیرند و بر ساخت و سازهای جدید اعمال می‌شوند. تصویر هوایی مربوط به سال ۲۰۱۹ است. منبع تصویر: maps.google.com

۵- نتیجه‌گیری

با بررسی تاثیر نامطلوبی که ساخت‌وسازهای میان‌افزای فاقد کنترل و برنامه، بر کلیت بافت تاریخی دارند، لزوم تدوین آنها در بافت‌های تاریخی شهرهای مازندران طی یک روند مطالعاتی مشاهده می‌شود. دلیل عمده‌ی این آسیب از سوی ضوابط ساختمانی به محلات تاریخی، متناسب نبودن این ضوابط با زمینه‌ی بافت تاریخی‌ای است که در آن قرار می‌گیرند. با این روش ساخت‌وساز، در بافت‌های تاریخی، حساسیت و توجهی به زمینه‌ای که در آن قرار می‌گیرند دیده نمی‌شود. با پذیرش این امر، می‌توان گفت که یکی از راهکارها بازبینی ضوابط ساختمانی و برنامه ریزی برای ضوابط جدید است. ضوابطی که برای هر بافت تاریخی به طور ویژه و با بررسی و مطالعه‌ی ویژگی‌های بومی‌اش، طی یک روند مطالعاتی در آن بافت تاریخی تدوین شده باشد. این پژوهش مطالعات گونه‌شناسی را راهکاری جهت تدوین این ضوابط در بافت‌های تاریخی می‌داند. مطالعات گونه‌شناسی، الگوهایی را از بافت‌های تاریخی استخراج می‌کند که این الگوها را بعد از شناسایی و دسته‌بندی‌شان، می‌توان به روز رسانی کرد و در قالب راهنمای طراحی برای ساخت‌وسازهای جدید در بافت تاریخی بکار گرفت. این راهنمای طراحی می‌تواند راهکارهایی برگرفته از الگوهای معماری رایج در بافت‌های تاریخی جهت طراحی پیش روی طراحان قرار دهند تا ساختمان‌هایی که در بافت‌های تاریخی قرار می‌گیرند هماهنگ با بافت‌های تاریخی زمینه‌ای باشند که در آن قرار می‌گیرند تا در نهایت ساختمان‌های میان‌افزا با نماهای ضابطه‌مند داشته باشیم.

۶- مراجع

- [۱] بلبلان اصل، لیللا، اعتصام، ایرج، اسلامی، سید غلامرضا (۱۳۹۰) نقش فضای بینابین در هویت‌بخشی به گستره‌ی فضای بافت‌های تاریخی ایران، فصلنامه علمی-پژوهشی هویت شهر، سال پنجم، شماره ۸، صفحه ۷۱-۵۹.
- [۲] قره‌بگلو، مینو؛ نژادابراهیمی، احد؛ اردبیلی، ایلغار (۱۳۹۸). معماری میان‌افزا؛ رویکردی میان‌رشته‌ای برای طراحی در بافت تاریخی نمونه‌ی موردی: مجموعه‌ی تجاری مشروطه در بافت تاریخی بازار تبریز، باغ نظر، (۷۶)، ۶۸-۵۷.
- [۳] دولتخواه، نیکو، پوراحمدی، مجتبی (۱۳۹۸). بررسی لزوم بازبینی و تدوین مجدد ضوابط معطوف به پاکت حجمی ساختمان در پلاک‌های شهری محلات تاریخی شهرهای ایران (با نگاهی به محله‌ی زاهدان شهر رشت)، دومین کنفرانس عمران، معماری و شهرسازی کشورهای جهان اسلام.
- [۴] دامنی گل، افسانه؛ پورموسوی، سیدناذر (۱۳۹۹). تدوین راهنمای طراحی زمینه‌محور نماهای شهری (نمونه مورد بررسی: زمینه تاریخی محله مسجد، دزفول)، مدیریت شهری و روستایی، (۵۸)، ۱۷۴-۱۵۱.
- [۵] لنگ، جان (۱۳۹۳). طراحی شهری: گونه‌شناسی رویه‌ها و طرح‌ها همراه با بیش از پنجاه مورد خاص، ترجمه سید حسین بحرینی. چاپ پنجم، تهران: دانشگاه تهران.
- [۶] بهزادفر، مصطفی؛ شکیبامنش، امیر (۱۳۸۷). جایگاه راهنمای طراحی در فرایند طراحی شهری و نقش آنها در ارتقاء کیفیت فضاهای شهری، آرمانشهر، (۱)، ۱۶-۱.
- [۷] میرسجادی، سیدامیر، فرکیش، هیرو، ارزبایی الگوها و شناخت فاکتورهای کالبدی تاثیرگذار در معماری خانه‌های تاریخی نیشابور جهت دستیابی به راهکارهای طراحی و الگوی ساخت منازل در بافت مسکونی سنتی، فصلنامه علمی-پژوهشی پژوهش‌های معماری اسلامی، سال چهارم، شماره ۴، صفحه ۷۲-۹۲، ۱۳۹۵.
- [8] Kropf, Karl (1993) An enquiry into the definition of urban form in urban morphology. Phd Dissertation, University of Birmingham.
- [9] Kropf, Karl S. (1996) An alternative approach to zoning in France: Typology, historical character and development control, *European Planning Studies*, 4:6, 717-737.

6 (3) , 2021

دوره ۶، شماره ۳

پاییز ۱۴۰۰

فصلنامه پژوهشی

مهندسی و مدیریت ساخت

ضرورت تدوین راهنمای طراحی نما برای بناهای میان‌افزا در بافت‌های تاریخی، نمونه موردی بافت‌های تاریخی مازندران

1. Asnieres-sur-Oise
2. Mennecy
3. Stratford-on-Avon
4. Porto